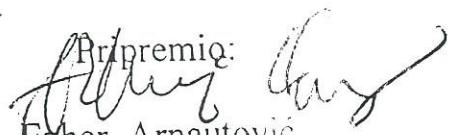

PROBLEMATIKA

AEROZAGAĐENJA U ZENICI PRIJE 50.GODINA I AKTIVNOSTI
NA SMANJIVANJU NJEGOVOG ŠTETNOG DJELOVANJA

Pr.premio:

Esther Arnautović

Zenica, 10.aprila 2010.godine

UVOD

O problemima aerozagađenja u Zenici se govorilo, zapravo zapomagalo, i prije 50.godina ali na sprečavanju aerozagađenja i otklanjanju njegovih štetnih posljedica faktički nije ništa činjeno. Promjena u razmišljanju o problematici aerozagađenja i to u pozitivnom smislu nastaje početkom 60-tih godina prošlog stoljeća kada predsjednik Općine Zenica uspijeva okupiti raspoložive stručne resurse u Zenici i zajednički krenuti u traženje realnog puta u rješavanju problema aerozagađenja i provođenje mjera za smanjivanje njegovog štetnog djelovanja. Tako je počela da narasta svijest kod ljudi koji su radili na razvoju grada da će sve što rade biti uzalud ako se odmah ne uhvate u koštac s aerozagađenjem. Na samom početku uvidjelo se da veliki problem predstavlja nedostatak propisa iz oblasti zaštite od aerozagađenja, ali i pored toga Skuština Općina je 1962.godine donijela odluku o rješavanju aerozagađenja. Tako je Zenica bila prvi grad u bivšoj državi koji je imao odluku o zaštiti zraka od zagađivanja. Organizovana su mjerena i dobijeni rezultati su pokazivali da na Zenicu padne dva puta više prašine u odnosu na neki grad sa sličnom industrijom u SAD-u. Zvanično je pisalo :

„Isto tako i u odnosu na industrijske gradove u našoj zemlji aerozagađenje u Zenici je mnogo veće nego i u jednom drugom gradu. Sama okolnost da u Zenici posluje Željezara Zenica, sa svojim mnogobrojnim dimnjacima, bilo bi već dovoljno da posluže kao dokaz za visok stepen aerozagađenja i kada ne bi bilo Rudnika mrkog uglja Zenica, sa haldom koja vječno gori, i Termoelektrane, sa svojim dimnjacima. Osim toga i nepovoljan smještaj Zenice uslijed konfiguracije okolnog zemljišta, kao i loši klimatski uslovi središnje Bosne, također mnogo doprinose da se aerozagađenje u Zenici osjeća više nego u drugim industrijskim centrima u zemlji.“

Ssimpozijum ljekara je održan 1963.godine. Izneseni su podaci da ljudi u Zenici češće obolijevaju na organima za disanje, da ima više bolovanja u odnosu na druge gradove. Ocijenjeno je da općina Zenica trpi neposredne štete od aerozagađenja na troškovima liječenja, zbog smanjenih prihoda općine uslijed učestalijih izostanaka radnika s posla, povećanja troškova za čišćenje ulica, trgova, parkova, zatim zbog troškova sprečavanja i odstranjivanja korozije i čišćenja fasada na građevinskim objektima, na javnoj rasvjeti zbog smanjenja vidljivosti prouzrokovane dimom, prašinom, maglom, održavanja zelenila i melioracije postojećih šuma.

Kad je utvrđeno da štete postoje obavljene su brojne konsultacije a posebno sa profesorima Pravnog i Ekonomskog fakulteta i prijateljima u Republičkom i Saveznom sekretarijatu za finansije. Svi su dobili zadatku da zajedno sa općinom Zenica nađu formulu kako da se pravno i finansijski stvore preduslovi za rješavanje aerozagađenja. Opština je iskoristila sve zakonske mogućnosti da na račun svojih sredstava osloboди komunalne organizacije određenih doprinosova. Tražio se način kako da zagađivači nadoknade pričinjenu štetu i smanje zagađenje. Pošlo se od činjenice da je pitanje aerozagađenja i njegovih posljedica pitanje od neposrednog interesa za komunalni, privredni i zdravstveni život u Opštini, a to se po tadašnjem Ustavu moglo regulisati. Problem je bio što su finansijska davanja zagađivača bila „namet na vilajet“ a to je po saveznom Ustavu regulisala federacija.

Odlučeno je da Skupština Općine doneće zaključak i podnese zahtjev zagadivačima za naknadu štete Općini i da se to pokuša riješiti van suda. Takav način prikupljanja štete nije bio je dozvoljen po Zakonu o slatkovodnom ribarstvu, a u Zenici je prašina padala i u rijeku, zagađivala je vodu i štetno uticala na ribe.

Na upit Općine Zenica odgovorio je Republički sekretarijat za finansije-Sarajevo svojim dopisom , broj 02-3049/63 od 24.juna 1963.godine, i potvrdio da Općina Zenica ima pravo da od radnih organizacija-prouzrokovača aerozagadađenja traži naknadu pričinjene joj štete. Isti stav je zauzeo Savezni sekretarijat za finansije-Beograd i u svom dopisu, broj 1-11391/1 od 31 jula 1963.godine, preporučio Općini Zenica da visinu štete, ukoliko neće da pokreće sudski spor, na osnovu nalaza stručne komisije utvrdi putem vansudskog poravnjanja potvrđenog kod nadležnog suda.

Skupština Općine Zenica na svojoj sjednici, održanoj 24.jula 1963.godine, donosi:

- Odluku o osnivanju Fonda za aerozagadađenje koji ima strogo namjenski karakter i sredstva se mogu trošiti samo za oticanje i sprečavanje štetnih posljedica od aerozagadađenja, Fond za aerozagadađenje ima status pravnog lica i svoj Upravni odbor koji će raspodjelu sredstava Fonda vršiti na osnovu nalaza Stručne komisije za aerozagadađenje.
- Odluku o formiranju Stručne komisije za aerozagadađenje na čelu s prof.Kemalom Kapetanovićem,
- Odluku da se sredstva Fonda po zadovoljenju osnovnih potreba (troškovi čišćenja grada, sanacije korozije građevinskih objekata, čišćenja fasada,...) mogu koristiti za:
 - obimnije pošumljavanje okoline grada,
 - izgradnju gradskih saobraćajnica radi povezivanja sa bližom pošumljenom okolinom grada,
 - podizanje nadstrešnica nad javnim terasama,
 - izgradnju rekreativnih objektata.
- Odluku da se radnim organizacijama-zagađivačima zraka uputi preporuka da se odazovu pozivu na uplatu određenog iznosa u korist Fonda za aerozagadađenje na ime naknade Opštini načinjene štete od aerozagadađenja.
- Odluku da naknada šteta traje sve dok zagađivači ne ugrade tehničke uređaje za smanjenje zagađivanja zraka i tako zagađenost zraka u Zenici svede u prihvatljive granice.

U okviru ovih aktivnosti zahuktali su se svi građani, a veliku ulogu odigrale su stambene zajednice koje su ovlastile Općinu Zenica da zastupa njihove interese u naknadi šteta.

Stručna komisija za aerozagadađenje (prof.Kemal Kapetanović, predsjednik i članovi Žarko Simić, Dževad Jahić, Mustafa Alčelebić, Dr Ćiro Raner, Rudolf Kristić, Ismet Tanović, Ivan Beroš, Avdo Mujačić, Gojko Tubić, Mensur Serdarević, Miro Orlandić, Ferdo Kolobarić, Sead Šeremet, Milan Štifter, Staniša Popović, Ekrem Tihić, Đuro Vučinić, Milorad Popović, Ivica Lončar, Alija Penjić, Melania Rusović) intezivno je radila i utvrdila visine naknada šteta od aerozagadađenja i to od Željezare Zenica, Termoelektrane Zenica i Rudnika mrkog uglja.

Značajnu ulogu odigrali su i Ekrem Šehalić, Safet Frndić, Rizo Ramadanović i drugi, a posebno razumijevanje za to i inače za sve u Zenici imao je Stanko Tomić,direktor Željezare Zenica.

Sa glavnim zagađivačima napravljen je dogovor i potpisani dokument o vansudskom poravnjanju o naknadi šteta od aerozagadađenja. Ugovor je u ime Željezare Zenica potpisao Stanko Tomić, Vlado Damjanović za Termelektranu Zenica, Marko Raic za Rudnik mrkog uglja Zenica, a Ezher Arnautović u ime Općine Zenica.

Radnički savjet Željezare Zenica na svojoj Sjednici, održanoj dana 30.12.1964.godine, usvojio je Samostalni plan preduzeća za 1965.godine. U tom Planu je prihvaćeno plaćanje naknade za aerozagadađenje u iznosu od 350,000.000 Din.

Predviđeno je da se naknada šteta provodi sve dotle dok privredni subjekti-zagađivači ne ugrade tehničke uređaje za smanjenje aerozagađenja.

Uvođenje naknade štete zbog prekomernog aerozagađenja u Zenici naišlo je na žestoke kritike nezadovoljnih pojedinaca. Ovlašteni predstavnici ugroženih stambenih zajednica ovlastili su Ezhera Arnautovića, predsjednika Općine Zenica, da zastupa njihove interese po pitanju zaštite prava na formiranje Fonda za aerozagađenje. Sve primjedbe Službe društvenog knjigovodstva (SDK) su anulirane i počeo je da funkcioniše Fond za aerozagađenje.

Pomoću sredstava Fonda osim podmirenja direktnih šteta izgrađen je kompleks s bazenima za kupanje u Crkvicama. U Omišu je 1965.godine završeno odmaralište o čemu se samo pričalo prethodnih desetak godina. Po programu je izvršeno pošumljavanje brda oko Zenice. U planu je bila izgradnja žičare za Smetove, zatim objekti za odmor u zoni Lašve. Zenica je bila prostorno ograničena i ozbiljno se razmišljalo o proširenju grada prema Vitezu. Namjera je bila izgraditi i tunel kroz Vjetrenice. Već tada je donesena odluka da se uvede sistem toplifikacije grada s izvorom toplotne na jednom mjestu (Termoelektrana) i da se ukinu male kotlovnice u gradu i tako smanji aerozagađenje.

Međutim, nakon hapšenja Ezhera Arnautovića 1965.godine „odgovorni“ su 1966.godine ukinuli sve odluke o aerozagađenju. Opširnu informaciju u vezi hapšenja Ezhera Arnautovića objavila je „NAŠA RIJEČ“ u brojevima od 8.jula do 24. avgusta 1990.godine, kao i sedmična revija „NEDELJA“ u brojevima od 7., 15., 22. i 29.jula 1990.godine.

Aerozagađenje nije bio jedini problem kojim se Općina Zenica bavila u periodu 1960-1965. godina, što se najbolje može vidjeti iz pregleda brojnih aktivnosti u tom periodu, kao što su:

- Donesen je Urbanistički plan,
- Omogućeno je da sva djeca na području općine Zenica budu obuhvaćena osnovnim i srednjim obrazovanjem (Gimnazija, Srednja tehnička škola, Srednja ekomska škola, Škola učenika u privredi, Škola za KV radnike i dr.),
- Osnovana je Viša tehnička škola koja je prerasla u Metalurški fakultet, izgrađena je zgrada Metalurškog fakulteta, otvorena su odjeljenja Pravnog i Ekonomskog fakulteta, izgrađena je zgrada Metalurškog instituta i osnovan Institut za metalurgiju, donesena prva u SFRJ Odluka o aerozagađenju i doneseni propisi u Opštinskoj Skupštini,
- U domenu ZDRAVSTVA završena je Bolnica (1959-1960.godina), zatim u krugu Bolnice podignuto Zarazno odjeljenje i izgrađena zgrada Doma zdravlja sa nekoliko ambulanti u mjesnim zajednicama,
- U centru Zenice izgrađena je zgrada za Općinski sud u Zenici, zgrada za IK banku, određena lokacija za pozorište,
- Izgrađen je hotel „Metalurg“, zatim stanični trg, izvršena rekonstrukcija današnje ulice Aska Borića, počela gradnja Obalnog bulevara i potpornog zida radi zaštite od poplava, izgrađen novi most kod hotela „Metalurg“ s produženjem preko Kamberović polja i nadvožnjakom do Crkvica, izgrađen most prema Crkvicama (umjesto drvenog mosta), izgrađeni olimpijski bazeni u Crkvicama, odmaralište za djecu i omladinu u Omišu, uzana željeznička stanica i drugi objekti na toj lokaciji srušeni, izgradnja 1000 stanova godišnje, dovođenje vodovoda Krušćica,
- Organizovana je trgovačka mreža za snabdijevanje građana i uspostavljena veza s proizvođačima hrane kao što su „BELJE“-Beli Manastir i drugi proizvođači iz Vojvodine tako da je Zenica bila dobro snabdjevena i bila među najjeftinijim gradovima u regionu, Kamberović polje je sačuvano za rekreaciju i nije bila dozvoljena gradnja nikakvih objekata, donesena je odluka o grijanju grada iz jednog centra, obezbijedena je lokacija fudbalskog igrališta Bilino polje u Urbanističkom planu.

I
INFORMACIJA
O PROBLEMIMA AEROZAGADJENJA U ZENICI

Uvod 6

O problemu aerozagadjenja u Zenici već se niz godina i govori i piše, ali na spriječavanju aerozagadjenja i otklanjanju njegovih štetnih posljedica, do sada, faktički nije ništa učinjeno.

Koliko je to, međutim, važan i ozbiljan problem vidjeće se iz daljeg izlaganja.

U periodu od konca 1954. godine do konca 1955. godine posebna ekipa stručnjska upućena od strane Centralnog higijenskog zavoda - Hemijsko odjeljenje u Sarajevu, vraila je pomoću sedimentatora ispitivanja visine stepena aerozagadjenja u Zenici.

Na osnovu analize sadržaja koji je tom prilikom prikupljen u sedimentatorima utvrđeno je da je količine nečistoće tolika da opravdava sumnju, da bi uz specijalno hrdjave metrološke prilike, a pogotovo kod povećanja indusa rije moglo doći do katastrofalnih aerozagadjenja vazdušnog prostora u stambenom predjelu Zenice.

Radi ilustracije o tome koliki je stepen aerozagadjenja u Zenici u odnosu na inostrane izraziro industrijske gradeve može poslužiti ovaj primjer. Prema podacima Keteering laboratorija Univerziteta u Cincinnatiju (J.Chalak, L.J. Schaefer, i D. Jaeger, Ing. Hyg. Quart 15 (1954)220), ukupne količine prašine izračunate na 1 km² površine u blizini jedne fabrike za preradu šljake visokih peći kretala su se od 8,2 - 29,0 toza po km² mjesечно - dok lapitiva u Zenici daju vrijednost od 13,8 - 43,2 po 1 km² mjesечно. Za ovo upoređenje nije potreban komentar.

Isto tako i u odnosu na industrijske gradeve u našoj zemlji aerozagadjenje u Zenici je mnogo veće, nego i u jednom drugom gradu. Šama okolnost da u Zenici posluje Željezara Zenica sa svojim mnogobrojnim dimnjacima bilo bi već dovoljno da posluše kao dokaz za visok stepen aerozagadjenja i kada ne bi bilo Rudnika mrkoš u Zenici sa halom koja vjetra gori i termoelektrane sa svojim dimnjacima. Osim toga i nepovoljan smještaj grada Zenice uslijed

konfiguracije okolnog zemljишta, kao i loši klimatski uslovi utroštanje Bosne, također mnoge doprinose da se aerozagadjenja u Zenici ogreća više nego u drugim industrijskim centrima u našoj zemlji.

Pri ovakvom stavljanju stvari jasno je da ljudi koji žive na ovom području i svakodnevno udaju taj zagadjeni vazduh više osećaju na respirativnim organima (organi za disanje), nego što je to slučaj sa ljudima koji žive u gradovima sa čistom atmosferom. Povećan broj oboljevanja radi aerozagdjenja, ne samo što povećava troškova liječenja, nego se odražava negativno i na prihode Opštine zbog povećanjih izostanaka sa posla, što je potvrđeno na simpoziju lječara održanom u Travniku od 25 - 30. juna 1962. g.

Pored ove stete od aerozagdjenja koja se odražava na zdravlju ljudi, ima i niz drugih čiste komunalno-ekonomskih vidova stete od aerozagdjenja, koje nadzadjuje Opština Zenica, kao osnovna društveno-politička zajednica, koja je dužna da stvara sredstva za zadovoljenje zajecičkih komunalnih i drugih potreba od načelnog interesa za građane i Opštini. Ovi komunalno-ekonomski vidovi stete od aerozagdjenja u Zenici odražavaju se u:

- povećanju troškova čišćenja ulica, trčava, javnih parkova, i sl. od sedimentovane prahine, koja, kako je utvrđeno, pa 1 km² od 13,8 do 43,2 tone mjesечно, što bi bilo nemoguće i nenormalno da nema aerozagdjenja (parcile su velike ova naslage u ulicama Titova, "12.april" i Staciona);

- povećanje troškova eko prečavanja i očistručivanja koronija (magiranja) i čišćenja fasada na građevinskim objektima u društvenoj svojini, a koje usporedno služe potrebama građana u Opštini;

- povećanju troškova javne rasvjete radi umanjenje vidljivosti proizvodne dinom, prahinom, magicom i dr.;

— povećanju troškova akcije održavanja zelenila (javni parkovi, akverovi, dvorišči, travnjaci itd.) Ovi su troškovi iz godine u godinu sve više povećavaju radi velike količine CO₂ i flora, koja vrlo često štetno djeluju na zelenilo, i nemaju tendenciju opadanja, nego sve većega porasta;

— troškovi melioracije postojećih voda u blizini okolini grada;

— troškovima čišćenja rezervoara vode i korita rijeke uslijed velike sedimentacije iz onečišćenog vazduha, koja, osim što stvara zagadjenje vode, vrlo štetno utiče i na uzgoj hravatke ribe.

Sve ove nabrojane troškove, Opština iako nije kriva za njihovo stalno povećanje mora obveznik je radi redovnog održavanja grada i okoline, pa bez obzira da li ima dovoljno sredstava za to ili ja neza te mora na neki drugi način pribaviti, pa čak moći i na teret drugih obaveza Opštine.

Da bi namirila povećanje svih troškova Opština je iskoristila sve zakonske mogućnosti da na račun svojih sredstava osloboди komunalne organizacije određenih doprinosu, kao kamata na poalevni fond u smislu odredbe člana 2. člana 7. Zakona o ustancijovanju kamata na fondove u privredi ("Službeni list FNRJ", br. 8/61) i kamata na fondove iz dohotka u smislu odredbe člana 27. i 28. Zakona o doprinosu iz dohotka ("Službeni list FNRJ", br. 8/61), kako bi moglo izvršavati svoje zadatke povećane povećane visokog stepena aerozagajenja.

Nedjutim i pored ovih oslabljanja kojima se na neki način povećavaju sredstva komunalnih organizacija (na listoru "Radoj", u distribuciju električne energije "Elektrofikacija" i dr. povećani iznos koji Opština mora da nadoknadi veliki su. Ali pored svega samim nadoknadivanjem povećanih rashoda nastalih kuo posljedica aerozagajenja stvar nije rješena, jer Opština i radi svoga svojstva unaprijed navedenog, tj. svojstva državno-političke zajednice mora i bezobiljeti sredstva ne samo da nadoknadi principiju joj stetu, nego da obveznik sredstva sa kojima bi na neki način umanjila, tj. neutralizirala istog dejstvo aerozagajenja.

9
Bādi toga se Opština obratila upitom Republičkom sekretarijatu za finansije SRRBiH koji joj je dopisom broj 02-3049/63 od 24. juna 1963. godine odgovorio da ima pravo da od radnih organizacija - prouzrokovaca aerozagadjenja traži pricinjene joj štete.

Tako je isto stanoviste znuzec i Savezni Sekretarijat za finansije u dopisu broj 1-11391/1 od 31. jula 1963. godine, a tim što je ukazao Opštini da visinu štete, ukoliko neće da pokreće sudski spor, na osnovu načala stručne komisije utvrdi putem vanudsakog poravnjanja potvrđenog kod nadležnog suda.

U vezi sa svim ovdje izloženim Savjet za komunalne poslove Skupštine opštine Zenica dana 24. jula 1963. godine podnio je izvještaj Skupštini opštine o problemu aerozagadjenja u Zenici s predlogom da Opština osnuje Fond aerozagadjenja koji bi imao strogo manjenski karakter i sredstva trošio samo ka otklanjanju i spriječavanju ekstremne posljedice od aerozagadjenja. U istom izvještaju Savjet je predložio Skupštini da ponenukim radnim organizacijama uputi upozorenje da će odgovarajuće mjerodavstvo u pogledu aerozagadjenja odrediti smog unosa naime naknadno Opštini priznane štete od aerozagadjenja.

Prema Odluci o formiranju Fonda aerozagadjenja preduzeće Fond formiraju se slijedi:

- dotacija iz budžeta Opštine Zenice;
- realiziranih iznosa naime naknade štete od radnih organizacija - prouzrokovaca aerozagadjenja;
- kanata na sredstva uložena kod banke;
- ostali im prihodi i dobrova namijenjenih fondu.

Ovako formirana sredstva mogu se koristiti prvenstveno:
- za isplatu povećanja troškova nastalih uslijed oštećenja grada odstupljivanja korozije i čišćenja gradjevinskih objekata u drustvenoj uvođenju;
- povećanja javne trake i
- određivanje založnika.
- čišćenje rezervara voda.

Po zadovoljenju gornjih potreba sredstva Fonda mogu se koristiti za:

- obilazni posumi javnog okoline grada,
- izgradnju gradskih saobraćajnica radi povezivanja sa blizom posumljenom okolinom grada,
- izdajanje i prekopavanje većeg broja rezervoara vode u cilju održavanja zelenila,
- podizanje parkirališta nad javnim terasama,
- izgradnja rekreativnih objekata.

Kako se iz pravko utvrđene nemjene u pogledu trošenja sredstava Fonda vidi sva prikupljena sredstva koristiće se da se otkloni ne posredno pridružena šteta od aerozagadjenja, a preostali ostali dio sredstava će se trošiti na poboljšanje životnih uslova, koji će u nekoliko vršiti neutralizaciju od aerozagadjenja. Ovo sve dotle dok odgovarajuće radne organizacije ne izrade tehničke uređaje za otklanjanje aerozagadjenja.

Fond aerozagadjenja je u svojstvu pravnog aktova svrhu upravljača, koji je raspodijelu sredstava Fonda, stoga je osnovan posebna stručna komisija za aerozagadjenje, koju je imenovala Skupština opštine Zenica na istoj sjednici od 24. jula 1963. godine.

Na čelu ove komisije nalazi se profesor Metalurškog fakulteta u Zenici Ing. Kapetanović Kemal koji je izstvorenio i direktor Zavoda za metaluršku istraživanja. U Komisiju su imenovani i drugi odgovarajući stručnjaci, a u radu Komisiju pomažu i stručni savjetnici.

Komisija razjeda svakih 10 - 15 dana i ved je došla do izvjesnih rezultata u pogledu utvrđivanja štete pridružene Opštini po nekim odgorim optočenjima.

Narodna Republika Bošna i Hercegovina
DRŽAVNI SEKRETARIJAT
ZA POSLOVE FINANSIJA

Broj o2-3048/63
24.juna 1963.godine
S a r a j e v o

12

(2)

SAVEZNOM SEKRETARIJATU ZA FINANSIJE

B E O G R A D

PREDMET: Naknada štete izazvana
nenormalnim stvaranjem
gasova i čadi.

Opštinska skupština, Opštine Zenica obratila se ovom Sekretarijatu po pitanju da li Opština Zenica može naknaditi štetu koja je nastala uslijed toga što Željezara Zenica prilikom redovne proizvodnje stvara ogromne količine gasova, prašine i čadi a što prouzrokuje za Opštinu povećane izdatke na održavanju grada, čišćenju ulica, zasadivanju i održavanju drveća na većim površinama zemljišta i drugo.

Nepovoljni smještaj grada Zenice kao posljedica konfiguracije okolnog zemljišta, loši klimatski uslovi središnje Bosne te velik broj dimnjaka kroz koje Željezara Zenica izbacuje pepeo, čad i plinove prouzrokuje to da se aerozagadenje vrši u većem obimu nego kod drugih industrijskih gradova SRBiH. Kao posljedica toga je nanošenje pepela i čadi u ogromnim količinama na zgrade, ulice, zasade i drugo što iziskuje povećane izdatke za ostvarivanje tih nanesa.

Za izgradnju tehničkih uređaja za sprečavanje aerozagadenja, potrebno bi bilo uložiti znatna sredstva koji uređaji po mišljenju tehničkih stručnjaka ne bi mogli u cijelosti riješiti ovaj problem.

Stoga je naše stanovište da je Željezara obavezna da učestvuje u odstranjuvanju nenormalnih nanosa pepela, prašine i čadi sa okolnog zemljišta grada Zenice odnosno da naknadi povećane izdatke Opštine Zenica na odstranjuvanju tih nanosa.

U vezi toga Opštinskoj skupštini, Opštine Zenica dato je naše mišljenje u vezi utvrđivanja nastale štete aerozagadenjem i nanošenjem nenormalne količine pepela, prašine i čadi na razne objekti Opštine Zenica s tim da se kopija dopisa dostavlja i tom Sekretarijatu na znanje.

KOPIJA: Opštinskoj skupštini,
Opštine - Zenica.

POMOĆNIK SEKRETARA,
M.P. Hilmija Pitić, s.r.

Tačnost prepisa ovjerava:

NAČELNIK
Odjeljenja za finansije
Mehmed Selak

(7)

Karodna Republika Bosna i Hercegovina
 D R Z A V E I S K E K E T A R I J A T
 ZA POSLOVE FIRMIJA

Broj: 02-3049/63

24. juna 1963. godine
 Sarajevo

OPĆINSKOJ SKUPŠTINI OPĆINE

Z M I C A

PRIMET: Naknada štete izazvane
 nenormalnim otvaranjem
 gasova i čadi.

Povodom vašeg pokretnog pitanja o tome da li Opština Zenica može naknaditi štetu od Željezare Zenica, koja nastaje uslijed toga što Željezara prilikom redovne proizvodnje stvara ogromne količine gasova i čadi, a što preuzrokuje za Opštini povećane izdatke na održavanju zgrada, čišćenju ulica, sagadivanju i održavanju drveća na većim površinama saobraćaja i drugo, zapitavamo vas ali jededeset.

Odredboš člana 11. stav 2. osnovnog zakona o izgradnji investicijskih objekata ("Službeni list FURJ", broj 45/61) propisano je da se investicijski program treba predviđati i izdvojeno tehničkih uređaja kojima će se šteta koju svojom djelatnošću privredna organizacija nenesi, uprijetiti ili ako to nije moguće, svesti na najmanju mjeru.

Bez obzira na ovu odredbu privredna organizacija, koja je pridinila štetu drugim licima pri vršenju redovne djelatnosti, dužna je da naknadi tu štetu.

Izdaci učinjeni na iste naknade štete pridinjene drugim licima, shodno odredbi tačke ped 5) Kardebe o materijalnim i ostalim troškovima poslovanja privrednih organizacija ("Službeni list FURJ", broj 19/61), izjednačuju se sa materijalnim i ostalim troškovima privredne organizacije, ako se osiguravače protiv takveg rizika nije moglo zaključiti kod osiguravajućeg zavoda i ako se naknada daje u visini i pod uslovima koji su određeni posebnim tečevinim propisima.

Posebni propisi o naknadi štete od aerosagadanja nisu donijeti, te bi trebalo da se i puno posebni uslovi za utvrđivanje nastale štete za Opštini Zenica.

Preporučujemo da se Željezara Zenica kao posljedica konfiguracije akutnog saobraćaja, ići klimatski uslovi središnje Bosne te velik broj dianjaka kros koje Željezara Zenica izbacuje pepel, čad i plinove, prouzrokuje to da se aerosagadjanje vrši u većem obimu nego kod drugih industrijskih gradova. Kao posljedica toga je nanesenje pepela i čadi u ogromnoj količini na zgrade, ulice, zgrade i drugo što iziskuje povećane izdatke za održavanje tih nanceza.

Nase je mišljenje da povećane izdatke za održavanje nanesenog pepela i čadi od projektnog, koje imaju drugi industrijski gradovi u RH BiH, treba da

2.

anezi i Željezara Zenica kao privredna organizacija koja je prouzročila ovačke izdaje a nije mogla izgraditi posebne tehničke uređaje sa sporevanje aerotagodenja u većoj mjeri nego što je prepojeno.

U voga izloženog, a da bi se negao ostvariti sahtjev Opštine sa naknadu štete, prema načelu mišljenju trebalo bi komisijski utvrditi visinu štete koja je nastala na Opštini uslijed nepresalnog stvaranja gasova, popela i tadi od strane Željezara Zenica.

Na tako utvrđenom visinom štete kao i potrebnom dokumentacijom treba upoznati Željezaru Zenicu, te satražiti da se šteta ili otkleni ili da se šteta naknadi.

Ukoliko bi Željezara Zenica odbila sahtjev Opštine sa naknadu štete, Opština bi negao svoj sahtjev ostvariti sudskim putem pri čemu bi se utvrdila kako zama šteta tako i visina naknade te štete.

Ako ne bi došlo do sporu, nego bi Željezara Zenica bila voljna da tu štetu naknadi u visini, koju je formirala komisija utvrdila međutim da bi rednički savjet Željezara Zenica morao odobriti takav sporazum.

KOPIJA M

Savremeni sekretarijatu
za finansije - Beograd

M.P.

POMOĆNIK SEKRETAKA,
Milivoje Pilić, sr.

Tačnost propisa ovjerenava

Nadatelj
Odjeljenja za finansije SO-e Zenica
Mehmed Spilak

"Obavještavate se da je po pitanju utvrđivanja visine naknade štete pridružjene drugim licima pri vršenju redovne djelatnosti privredne organizacije, a u vezi sa primjenom odredaba tačke 9. pod 5 i pod 6 Narodbe o materijalnim i ostalim troškovima poslovanja privrednih organizacija ("Sl. list FBiH", br. 19/61, 4/62, 22/62 i 26/63) ovaj Sekretarijat dao objašnjenje pod br. 12-29901/1-66 od 4. januara 1961. godine i pod br. 12-3438/6 od 16. jula 1962. godine, koja su objavljena u "Zborniku službenih objašnjenja" ovog Sekretarijata br. 3/61, na strani 123, i u br. 17/62, na strani 618. Prema navedenim odredbama pon. Narodbe i navedenim objašnjenjima može se postupiti i u konkretnom slučaju naknade štete pridružjene od strane Željezare Zenica".

fot/ // Stoga će u konkretnom slučaju treba pridržavati ovih dva objašnjenja i u naknadu štete utvrditi sudski putem ili vanudskeim poravnanjem s tim da to poravnanje bude potvrđeno od strane nadležnog suda.

KOP LIJAS Željezari Zenica.

M.P.

Nadatelnik
Odjeljenja za prihode u.g.
V.Jovićević, z.r.

Tačnost propisa ovjerava:

Nadatelnik
Odjeljenja za finansije 50-e Zenica
[Handwritten signature]

R E P E R A T
o naknadi štete od aerozagadjenja na području
Opštine Zenica

U ovom referatu polazi se od utvrđenih činjenica da u Zenici postoji visok stupanj aerozagadjenja i da to aerozagadjenje prouzrokuje velike štete Opštini Zenica.

Ove činjenice utvrđene su od strane stručnjaka Centralnog higijenskog zavoda - Hemijsko odjeljenje - Sarajevo, na osnovu ispitivanja vršenih u Zenici u vremenskom razdoblju od decembra 1954. do decembra 1955. godine, i potvrđene na simpoziju lječara održanom 25-30. juna prošle godine.

Premda ovim materijalima šteta od aerozagadjenja odražava se prvenstveno na zdravlju ljudi, što opet za sobom povlači i ekonomski štetne posljedice.

Ustanovljeno je da mnogo veći broj oboljavanja u Zenici narode u respiratornih organa, radi udisanja zagadjenog vazduha, nego u drugim mjestima sa čistom atmosferom.

U vezi sa ovim jasno je da su u Zenici u odnosu na druga mjesto mnogo veći troškovi na ime liječenja, a uz to proizvodi i obavljanje ostalih djelatnosti opada zbog nedolaska većeg broja oboljelih radnika, što se na kraju eve ekonomski negativno odraži na Opštini kao cjelini.

Zatim ostali ekonomski vidovi štete od aerozagadjenja u Zenici odražavaju se u:

- povećanju troškova čišćenja ulica, trgovina, javnih parkova i sl od prašine koja nastaje uslijed sagorijevanja velike količine goriva, (utvrđeno je da u Zenici u toku jednog mjeseca pane 13,8 do 43,2 tona prašine na 1 km^2);

- povećanju troškova oko sprečavanja i odstranjivanja korozije i čišćenja fasada na gradjevinskim objektima u društvenoj svojini, a koji neposredno služi potrebama gradjana u Opštini;

- povećanju troškova javne rasvjete uslijed smanjanju vidljivosti prouzrokovane dimom, prašinom i maglom;

- povećanju troškova oko održavanja i podizanja zelenila, kojo je stalno otećava uslijed SO_2 i flora u vazduhu (javni parkovi, akverovi i sl);

2.

- troškovima potrebnim za pošumljavanje bliske okoline Zenice i radi uspostavljanja bolje ventilacije i pročišćavanja zagađenog vazduha;

- povećanim troškovima čišćenja rezervoara vode i xiјednog korita radi povećane sedimentacije iz zagađenog vazduha, koja štetno djeluje na uzrast i rasvoj riba (ovo nema vezu sa uginućem riba puštanjem otpadnih voda).

Kada su ovako utvrđeni svi vidovi štete koju Opštini nanosi aeruzagajenje preuzeorkovano poslovanjem invjezni radnih organizacija u Zenici postavlja se pitanje prava Opštine na naknadu te štete i načina na koji će se ona realizirati.

Premda mišljenju Republičkog Sekretarijata za finansije SR BiH Opština Zenica ima pravo da traži naknadu pričinjenu joj štete shodno Odredbi tačke 9 pod 5 Naredbe o materijalnim i ostalim troškovima privrednih organizacija 6 "Službeni list FNRJ", br. 19/61). U ovej odredbi je propisano da se izdaci učinjeni na ime naknade štete pričinjene drugim licima izjednačuju sa materijalnim i ostalim troškovima privredne organizacije ako se naknada daje u visini i pod uslovima koji su određeni posebnim savremenim propisima.

Međutim, kako posebni propisi o naknadi štete od aeruzagajenja nisu doneseni, te bi prema mišljenju Republičkog sekretarijata trebalo da se ispune posebni uslovi za utvrđivanje nastale štete Opštini Zenici na taj način što bi se visina štete utvrdila komisijaskim putem.

Ovo mišljenje Republičkog sekretarijata u skladu sa opštinskim pravnim principima, ali se iz njega ne vidi koliki pravni akt treba da donese Opštinska skupština u kojem će biti utvrđeni uslovi i visina naknade štete i koji će biti baza za njenu realizaciju.

Odredbom člana 92. Ustava SR BiH, utvrđeno je da Opština svojim propisima uređuje pitanje od neposrednog interesa za privredni, kulturni, komunalni, zdravstveni i socijalni život i razvijetak Opštine. Pitanje aeruzagajenja i posljedica koje ovo proizvodi pitanja je od neposrednog interesa i za privredni, i za komunalni i za zdravstveni život Opštine Zenica, što bi znakilo da bi Opštinska skupština Zenica mogla svojim odlukom uređiti to pitanje. Međutim, kako je regulisanje toga pitanja vezano sa omotanjem inženjerijskih obaveza invjezni radnih organizacija (namet na vilajet)

to se ovo u smislu čl. 161 st. 2 Saveznog Ustava reguliše samo Saveznim osnovnim zakonom ili republičkim zakonom donesenim na osnovu Saveznog osnovnog zakona. Pri ovakvom stanju stvari ostaje jedina mogućnost za realizaciju naknade štete da Opštinska skupština donese zaključak o podnošenju zahtjeva određenim radnim organizacijama za naknadu štete pričinjene Opštini od aerozagadjenja prouzrokovanih njihovim poslovanjem, a u visini utvrđenoj od strane stručnih komisija za svaki vid štete posebnoj ili pak u paušalnom iznosu. Ukoliko ovi zahtjevi budu prihvati od strane radničkih savjeta ovih radnih organizacija, onda će predsjednik Opštinske skupštine i direktor radne organizacije sklopiti ugovor o naknadi štete, u kome će biti pobliže regulisana prava i obaveze ugovornih strana. Radne organizacije koje dolazi ovdje u obzir jesu:

- Željezara Zenica,
- Rudnik uruglog uglja Zenica,
- Termoelektrana Zenica i
- Ugarna stanica, za koju se sa sigurnošću može usprijed tvrditi da neće nivojiti zahtjev za naknadu štete iz razloga što ŽTP smatra da je ova stanica postavljena samo u interesu Zenice i po njenom zahtjevu. Osim toga usvajanjem ovog zahtjeva stvorio bi se presudan koji bi iskoristili i svi drugi gradovi.

Što se tiče načina paušalnog utvrđivanja visina naknade za pričinjenu štetu od aerozagadjenja, koji je ~~najprije spomenut~~, on bi za konkretni slučaj bio mnogo podešniji iz razloga što bi se došlo do predstava potrebnih za saniranje posljedica aerozagadjenja, nego što bi to bio slučaj putem stručnih komisija koji iziskuje duže vremenske periode rada. Ali ovo ne znači da Komisije za utvrđivanje visine štete ne treba formirati i da će se šteta naplaćivati stalno samo na osnovu paušalno utvrđenih iznosa. Paušalni iznosi su samo privremenog karaktera dok se ti iznosi utvrde sa više tačnosti komisijskim putem, kada će se izvršiti komadni obračuni pozitivnih i negativnih rezultata. Radi utvrđivanja ovog ~~pravila~~ komisijama treba postaviti rok, a zatim za način privremenog paušalnog utvrđivanja visine štete osim gore navedene nitinosti, ide u prilog još i okolnost što se radi o šteti koju se ne pojavljuje samo izuzetno nege stalno i što uzlovi i visina

naknade ove vrste štete nije još regulisana saveznim propisima, da je radi toga dozvoljeno slobodnije ugovaranje. Ovakav pravilni način naknade odnosno utvrđivanja visine za naknadu štete propisan je i u Zakonu o slatkovodnom ribarstvu ("Službeni list MZ BiH", br. 17/62), što znači da nije u suprotnosti sa važećim propisima.

Jedina negativna okolnost povezana u konkretnom slučaju je te što se radi o većem sumaru i o većem vremenskom periodu sa ovim ugovorima o naknadi štete – možda neće u skladu sa Zakonom o rostarjelosti pokazivanja ("Službeni list MZJ", br. 40/53) obuhvatiti i izvjestan protekli vremenski period.

Na kraju se napominje da bi radi veće sigurnosti za strogo nemjensko trošenje sredstava pribavljenih na imo naknade bilo dobro formirati neki komunalni fond sa svojstvom pravnog lica koji bi imao svoj upravni odbor i eventualno svoju administraciju.

Zemun, 2. jun 1963.

STAMBENA ZAJEDNICA
"MOŠA PIJADE"
Z E N I C A

Broj: 62 /63

Datum: 1. IX. 1963

Molimo da se u postupku naknade štete od aerozagadjenja, koji je pokrenula Opština Zenica, obuhvate i oštećenja koja od aerozagadjenja nastaju na stambenim zgradama sa područja ove Stambene zajednice.

Naime, ova bi Stambena zajednica trebala da se u tom postupku naknade štete pojavи као aktivno legitimisana stranka na osnovu generalnih punomoći stambenih zgrada, ali obzirom na nedostatak stručnih kadrova i potrebnih materijalnih sredstava nije u mogućnosti da to sproveđe.

Radi toga dostavljamo punomoć Opštini Zenica s ponovnom molbom da Opština poduzme sve potrebne pravne radnje u cilju realizacije naknade štete pričinjene stambenim objektima na ovom području.

SEKRETAR

Kosovic Željko

P U N O M O Ć

Stambena zajednica "MOŠA PIJADE" u Zenici kao punomoćnik stambenih zgrada na svom području ovlašćuje Opština Zenica u Zenici da može sa privrednim organizacijama, koje svojom djelatnošću prouzrokuju veći stepen aerozagadjenja od uobičajenog, pregovarati u pogledu plaćanja štete koja nastaje na zgradama ovim zagadjenjem, te da može u tom pogledu postići sudsku nagodbu ili se upustiti u sudski spor sa odnosnim privrednim organizacijama. Opština se ovlašćuje da može i naplatiti od štetnika ustanovljenu naknadu štete i unijeti je u Fond aerozagadjenja Skupštine opštine Zenica.

Ovlašćenja iz ove punomoći vrijede kako za već nastala oštećenja na zgradama od aerozagadjenja, tako i za buduća, a do opoziva.

u Zenici, 1.IX 1963.

SEKRETAR

Stambene zajednice
(Kosović Sajko)

STAMBENA ZAJEDNICA
"29 NOVEMBAR" ZENICA

Broj: 2031 /63

Datum: 5. X - 1963

Molimo da se u postupku naknade štete od aerozagadjenja, koji je pokrenula Opština Zenica, obuhvate i oštećenja koja od aerozagadjenja nastaju na stambenim zgradama sa područja ove Stambene zajednice.

Naime, ova bi Stambena zajednica trebala da se u tom postupku naknade štete pojavlji kao aktivno legitimisana stranka na osnovu generalnih punomoći stambenih zgrada, ali obzirom na nedostatak stručnih kadrova i potrebnih materijalnih sredstava nije u mogućnosti da to sproveđe.

Radi toga dostavljamo punomoć Opštini Zenica s ponovnom molbom da Opština poduzme sve potrebne pravne radnje u cilju realizacije naknade štete pričinjene stambenim objektima na ovom području.

SEKRETAR
Stambene zajednice
Gradincić Sakib

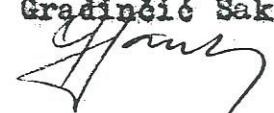
P U N O M O Ć

Stambena zajednica "29 novembar" u Zenici kao punomoćnik stambenih zgrada na svom području ovlašćuje Opština Zenica u Zenici da može sa privrednim organizacijama koje svojom djelatnošću prouzrokuju veći stepen aerozagadjenja od uobičajenog pregovarati u pogledu plaćanja štete koja nastaje na zgradama ovim zagadjenjem, te da može u tom pogledu postići sudsku nagodbu ili se upustiti u sudski spor sa odnosnim privrednim organizacijama, Opština se ovlašćuje da može i naplatiti od štetnika ustanovljenu naknadu štete i unijeti je u Fond aerozagadjenja Skupštine opštine Zenica.

Ovlašćenja iz ove punomoći vrijede kako za već nastala oštećenja na zgradama od aerozagadjenja, tako i za buduća, do opoziva.

u Zenici, 5.IX 1963.

SEKRETAR
Stambene zajednice
Gradinčić Sakib

P U N O M O Ć

Stambena zajednica "8. mart" u Zenici kao punomoćnik stambenih zgrada na ovom području ovlašćuje Opština Zenica u Zenici da može sa privrednim organizacijama koje svojom djelatnošću prouzrokuju veći stepen aerozagadjenja od uobičajenog pregovarati u pogledu plaćanja štete koja nastaje na zgradama svim zagadjenjem, te da može u tom pogledu postići sudsku nagodbu ili se upustiti u sudski spor sa odnosnim privrednim organizacijama. Opština se ovlašćuje da može i naplatiti od štetnika ustanovljenu naknadu štete i unijeti je u Fond aerozagadjenja Skupštine opštine Zenica.

Ovlašćenja iz ove punomoći vrijede kako za već nastala oštećenja na zgradama od aerozagadjenja, tako i za buduća, do opoziva.

u Zenici, lo. IX 1963.

SEKRETAR
Stambene zajednice
(Jeftić Nenad)

STAMBENA ZAJEDNICA

"8. MART" ZENICA

Broj: 180/1 /63Datum: 10. IX. - 63

Molimo da se u postupku naknade štete od aerozagadjenja, koji je pokrenula Opština Zenica, obuhvate i optećenja koja od aerozagadjenja nastaju na stambenim zgradama sa područja ove Stambene zajednice.

Naime, ova bi Stambena zajednica trebala da se u tom postupku naknade štete pojaviti kao aktivno legitimisana stranka na osnovu generalnih punomoći stambenih zgrada, ali obzirom na nedostatak stručnih kadrova i potrebnih materijalnih sredstava nije u mogućnosti da to sprovede.

Radi toga dostavljamo punomoć Opštini Zenica s ponovnom molbom da Opština poduzme sve potrebne pravne radnje u cilju realizacije naknade štete pričinjene stambenim objektima na ovom području.

SEKRETAR
Ježić Nenad

Z A P I S N I K

o sastanku stručnih saradnika i ostalih članova Komisije za aerozagadjenje u vezi dogovora o izvršenju zadatkih poslova u aerozagadjenju SERDAREVIĆ Mensura.

Sastanak je održan 19.IX 1963. godine u Komunalnoj tvrđavi br. 44.

Pributni:

- Mujačić Ljubo, direktor "Radnika" - član Stručne Komisije;
- Štoiller Milan, službenik "Radnika" " " "
- Ing Ramadanović Rizo, član Upravnog odbora Fonda za aerozagadjenje;
- Rusović Melanija, " " " " "
- Filipović Kojo, komunalni inspektor OS, kao stručni saradnik;
- Beser Bruno, tehničar OS,
- Bunjevac Mićo, tehničar OS,

Na sastanku je ustanovljeno da postavljeni zadataci po uputstvu Serdarević Mensura nisu završeni, te je nakon izvješnog dijagonale zaključeno da se to do 23.IX tj. do dana sastanka Stručne Komisije završi tj. završe ti radovi ovako:

- 1) "Mlstda", tj. povećanje kontrole čišćenja - Filipović Kojo i Bunjevac Mićo;
- 2) "Zelenilo" - štete i povećanje troškova održavanja i preširenja zelenih površina - Štoiller Milan, Beser Bruno;
- 3) Gradjevinski objekti - tj. čišćenje fasada i otklanjanje korozije i njeno sprječavanje: Bunjevac Mićo i Popović Staniša, tehničari u Odjeljenju za komunalne poslove;
- 4) Banjjeta, tj. povećani troškovi oko rasvjete i održavanja straze Stefanov Iala, tehničar "Elektrofikacije".

Zapisnik sađinila - Melanija Rusović

Ustavljena u Socijalističku Republiku Bosnu i Hercegovinu
SKUPštINA OPštINE ŽENICA
Grad Sarajevo

Broj: 04/2 12170/1
Datum: 24.11.1960. godine

30.

Z A T I S K I S

o rada izvršne komisije za seosagodjaj - skupština opštine Ženica - održan je 24.11.1960. godine na mjestu u održanom u prostorijama skupštine opštine Ženica.

Zapošto u 18 članova

P R I S U P B I L I

Vršački sudionici Komisije

1. Mr. Boško Koman, glavni tehničar u Ženici,
2. Mr. Mihaljan, poljoprivredni inženjer u preduzeću "Rudnik"
3. Mr. Češić, tehničar, tehničar u Ženici,
4. Mr. Češić Milja, radnik u poljoprivrednoj tvornici u Ženici,
5. Mr. Češić Bože, komunalni radnik u Ženici,
6. Mr. Češić Vinko, službenik u Ženici,
7. Mr. Češić Veljko, gospodarstvenik, poljoprivredni inženjer, radnik u Ženici,

Vršački predsjednik Komisije:

Ing Kapetanović Komo, direktor Instituta za metallurška ispitivanja u Ženici.

Članovi:

1. Dušan Đivo, direktor Komunalnog preduzeća "Rudnik" u Ženici
2. Dr. Šimić Karlo, liječnik Komunalnog svrada za socijalno osiguranje u Ženici,
3. Ing Šanović Izet, službenik preduzeća "Zemlcaprojekt" u Ženici,
4. Ing Jakić Blažević, upravnik poljoprivredne stanice u Ženici
5. Ing Alićelović Mustafa, šumarški inspektor ŠO-e Ženica,
6. Ing Irletić Rudolf, profesor metalurgičkog fakulteta u Ženici.

Na Ženove Komisije sastojku su prisustvovali

Mr. Šimić Šim, upravnik Šumarštve stanice "Majstora Ženica" i Šimić Šim, direktor Komunalnog preduzeća "Vodovod i kanalizacija" u Ženici.

Na Ženove Komisije je pozvano da postoji krovni, to je u 18,15 časova u srijedu 25.11.1960. godine.

PRIMIĆE SAKLJAVLAJU

Obrađivanje visine stotog od seosagodjaja radi obeshrabrenja opštine Ženica.

Vršački predsjednik Komisije, Ing. Kapetanović, predložio je da će

(...)

prištini razmatrana je analiza o štetni od aerozagrijanja, koja su pripremili stručni suradnici Komisije svaki po svojoj oblasti, a prema rezultatima prišljena na prvu pripremnu sastanku i to:

- 1.) **MILINKOVIĆ Alije, nadzornik pogona Čistača u produžetu "Radnik" u Šibeniku i MILINKOVIĆ Bože, komunalni inspektor Šibenske Županije - o šteti koja nastaje uslijed povećanja troškova čišćenja grada aerozagrijanjem;**
- 2.) **MILINKOVIĆ Milan, poljoprivredni tehničar u produžetu "Radnik" u Šibeniku i MILINKOVIĆ Branko, tehničar Šibenske Županije - o šteti od aerozagrijanja na zelenilu;**
- 3.) **MILINKOVIĆ Mijo i POPOVIĆ Stanislav, gradjevinski tehničari Šibenske Županije - o šteti na gradjevinskim objektima u drustvenoj svesti u cilju korištenje i prijanje fasade radi aerozagrijanja, i**
- 4.) **MILINKOVIĆ Lela, pogonski inžinjer preduseda za distribuciju elektroenergetike "VALIZA PMI" u Ženici - o šteti nastaloj radi povećanja rasvjete i odrijevanja električne mreže.**

Analiza je navedila prijedlog predsjednika, to je dobio ime tečajniku Alije, direktoru produžeta "Radnik" i Šibenskoj županiji, da postavi objavni anketni i troškovima čišćenja grada u čijoj je Šibenskoj Županiji učestvovan, a koji prema svojim analizama iznosi oko Din. 230.000,- KM godišnje, tj. sa 8 mjeseci. Drugi učinkoviti u svome izlagaju, da ne stvaraju je istakao da se kod karde analize nisu mogle uzeti u obzir portfelje cijene komunalnih usluga, koje su propisane još 1990. godine i koje su radi toga uvelike niski i nepratljivi, nego su bilo učinjeno uzmato otvaranje cijene doniranog na osnovu brutto litičkih dobada, a Šibenskih Županika, trećeva sebanizacija i faktura prodajecu. Zatim je drugi učinkoviti naveo da su pri karde analize uzete u obzir i norme zadužnosti poslovne jedinice određenje čistotice na canadičkom redno vrijeme.

Šibenska županija je po analizi o troškovima čišćenja grada Komisija za Šibensku županiju da ovu analizu može pozvatiti kao bazu za uveljavljivanje visine štete pruđenjene Općini radi povećanih troškova čišćenja grada zbog aerozagrijanja, nego da treba izraditi novu analizu, u vezi sa ovaznim stanovništanom županije predsjednikom Šibenske Županije, Drag. Kapetanović je predložio da se u produžetu "Radnik" raspoređe specijalna komisija koja će pruženjeni na licu njegova predsjednika Šibenske Županije - svih rednih operacija čišćenja grada utvrditi koliko ih treba ponavljati po jedina redna operacija da bi se doстиgnula istepna čistota kao što postoji u Junja Luci u kojoj nema aerozagrijanja. Istočno drug Ing. Kapetanović kaže kako je predsjednik Šibenske Županije po jedinim ulogama kao osnov za upgradiranje na Šibensku županiju ne strukturnu nijene privrede i grada uopšte.

Analiza je u potpunosti složila se prijedlogom Ing. Kapetanovića, koju i stručni suradnici saglaseni za karde ovu analizu, - PRESTO M. M. i NOVAKOVIĆ Božidar.

Pri sljedećem sastanku zelenika, drugi telifer je i javio da je njezina predstavnjarka po toj grani djelatnosti ne moguće uključiti koliko je potrebna prilagodba zelenika od aerozagrijanja. Radi toga je

(...)

Drug Razred Serdžević objasnilo da je učinak nekazano, a i njemu samu je poznato da se salenilo oštećenje prijevoda u vazduhu a u tom poslovanju preduzeća vozila sa magacijama velikih kolisima gazića, te da će u tu svrhu poslati materijalima sa kojima će se raspolaže. Sastan je proglašio da se obavljaju troškovni iznos potrebnog površanja salene površine u grudu od 1-2 m² i da je usta po jednom stanovniku u ženici, na 4 m², što može dovesti do jačenja sogađu potrošnji površini u grudu sa sagadjenim vremenskim razdobljem.

Drug tiflor i pomoći Druso zaduženi su od strane Komisije da ova posao završe do utorka tj. 1.I.1963. godine, tj. do dana utvrđenog posavnog sastanka i da tog dne komisiji-savjetnički redovljenje istog rezloga kao što je postupno kod čistote, a to je da bi svi ti nalazi imali vodu pravnu smagu pri sklapanju ugovora.

Uz to je zaključeno za ošteteće gradjevinskih objekata uslijed komplike i prijelaza fasada i stavljeni u sudetak autorima tadele da ovači nekih u detalji tektualno opisuju.

Pravnik Stojan Šanica, državnik Belanija Rusović, zadužen je da u period tega što su bili prisutni svi koji su primili zaduženje, ponovo viđene poszari odgovarajuće radne organizacije o potrebi formiranja komisije za utvrđivanje gornjih podataka i dostavljanje tih podataka u zvaničnoj formi.

Prezentiranje troškova rezvjete odloženo je za jedan od narednih posudjivanja Komisije.

Na kraju je komisija konstatovala da su u materijalima, koji su predstavljeni komisiji bili utvrđeni ali jednodi lanski koji bi trebalo realiziti u vidu zaklade bitote od cenzognjedenja za 1963. godinu i da:

1. na imo čistote.....	DIN. 230,000.000,-
1. na imo korozije	200,000.000,-
1. na imo ravnjete	15,000.000,-
UKUPNO dinara:	445,000.000,-

Završeno u 21 čas.

Redovničar,
Radek Buljević

Jasam

GRADJEVNIYE KOMISIJE
Ing. Kapetanović Komo

7.1.63.

I N F O R M A C I J A

O DOGAĐAJNIM VAŽNIJIM ZAKLJUČCIMA STRUČNE KOMISIJE ZA
AEROZAGADJENJE SKUPSTINE OPŠTINE ŽENICA DO 30.X 1963. G.

Stručnoj komisiji za aerozagadjenje Skupštine Opštine Ženica stavljen je u zadatku da utvrdi kolika se šteta opštini, kao društveno-političkoj zajednici, obaveznoj da se brine o zadovoljenju najedničkih komunalnih i drugih potreba od neposrednog interesa za gradjane, pričinjena šteta od aerozagadjenja po slijedećim vidovima:

- povećanju čišćenja ulica, trgovina, javnih parkova i sl. od sedimentovane prašine iz vazduha;
- povećanju troškova oko održavanja zelenila (javni parkovi, dvoredi, travnjaci i sl.);
- povećanju troškova oko sprječavanja i odstranjivanja korozije i čišćenja fasada na građevinskim objektima u društvenoj svojini;
- povećanju troškova za održavanje i uslinjanju postojećih sumu u blizoj okolini grada;
- povećanju troškova javne rasvjete i održavanje električne mreže;
- troškovima čišćenja rezervoara voda i korita rijeke.

Zatim Komisiji je stavljen u zadatku utvrđivanje štetnog dejstva aerozagadjenja na zdravje ljudi, kuc i šteta koje od toga proizilaze.

No sada t.j. do 30.X 1963. godine Komisija je donijela slijedeće zaključke:

I. Zaključak - 9.X 1963. - utvrđeno je ukupno šteta pričinjena opštini Ženici od strane Željezare Ženica od strane preduzeća proizvodjača aerozagadjenja - Željezare Ženica, Rudnika crnog uglja i termoelektrizane po tri vrste iznosи kako slijedi:

1) Na imo povećanja troškova čišćenja grada iin.	82.527.360.-
2) Na imo troškova održavanja zelenila	" 54.250.000.-
3) Na imo troškova odstranjivanja korozije i čišćenje fasada na građevinskim objektima u društvenoj svojini	" 197.523.606.-

UKUPNO DINARA: 334.301.166.-

II. Zaključak - 22.X 1963. - raspodjela štete na gora navedena preduzeća:

1) Željezara Zenica	Ad 1.	Din. 61,895.520.-
	Ad 2.	40,687.500.-
	Ad 3.	148,142.854.-
	UKUPNO:	250,725.874.-
2) Šumski zeleni Zenica		12,379.164.-
		8,137.500.-
		29,628.571.-
	Ukupno:	50,145.175.-
3) Termoelektrana Zenica		8,252.736.-
		5,425.000.-
		19,752.381.-
	Ukupno:	33,430.117.-
	S V E C A:	334,301.166.-

III. Zaključak od 22.I 1963. godine:

- 1) za utvrđivanje povećanja troškova oko javne rasvjete i održavanja električne mreže proučenih aerzagadjenjem - formirano komisije od trojice elektro inžinjera da revidiraju stručnu analizu o tome, dostavljenu od strane preduzeća "Vatertor Perić" - pogon - Zenica;
- 2) za utvrđivanje povećanja troškova oko održavanja šume (šumskog zelenog pojasa oko Zenice);
 - a) predložiti Fondu za aerzagadjanje da obezbjedi sredstva potrebna za postavljanje vjetrenjarskih naprava i naprava za mjerjenje stepena aerzagadjenja, kao i sredstava za dalje stručno proučavanje uz pomoć stručnjaka iz Instituta Sarajevo, štetnog dejstva aerzagadjenja na šume;
 - b) predložiti Skupštini Opštine Zenica da zatraži od Izvornog vijeća SFRJ izdvajanje šumskih površina širog zelenog pojasa oko Zenice iz šumskog - privrednog područja krivajskog, a natim da osnuje posebnu upravu za gospodovanje tom šumom;

3.

- 3) Za utvrđivanje stetnog dejstva aerozagadjanja na zdravstveno stanje ljudi – formirati ekipu Ljekara koja će do kraja 1963. godine izvršiti prvu fazu ispitivanja prema Programu počinjenom od strane Dr. Raneve Čiro i Dr. Sinić Žarka, Ljekara iz Vukovara.

Iz izloženog se vidi da je Komisija za 1963. godinu konačno utvrdila visinu štete od aerozagadjanja po tri vida:

- članskih ulica

- održavanje zelenila

- obitovanje građevinskih objekata,

a za utvrđivanje miravstvenog stanja ljudi i šume preduzete su mjere da se i po tim vidovima izvrše stručna ispitivanja stetnog dejstva aerozagadjanja, koje zaključuju duž vremenski period mada.

Povećanje troškova rasvjete i održavanje električne sraže nisu utvrđeni na jednoj od slijedećih sjednica Komisije.

Prezajednik Komisije
Prof. Ing. Lapčanović Kamal

Z A P I S N I K

o Saстанку Stručne komisije za aerozagadjenje Skupštine opštine Zenica održanom 1.VI 1964. godine u prostorijama Skupštine opštine Zenica

P r e s u t n i :

Stručni saradnici:

1. Štifter Milan, tehničar
2. Popović Staniša, gradj. tehničar
3. Tihic Ekmec
4. Vačinić Đuro
5. Popov Milorad
6. Lončar Ivica
7. Novković Rajko, sanit. tehn.
8. Penjić Alija, st. pred. "Radnik"
9. Burović Melanija, pravni savjetnik SO-e Zenica.

Članovi Komisije:

Predsjednik:

Krof. inž. Kapetanović Kemal, direktor Instituta za meteoredna ispitivanja u Zenici - odbornik SO-e Zenica

Članovi:

1. Dr. Marko Simić, liječnik-Savjetnik Kom. zavoda za soci. osig. Zenica;
2. Inž. Jahić Dževad, upravnik Poljostanice u Zenici;
3. Inž. Alidželebić Mustafa, Sunčaraki inspektor SO-e Zenica;
4. Inž. Tanović Ismet, inžinjer predsednika "Zenicaprojekt" u Zenici;
5. Beroš Ivan, tehnički meteorolog stanice u Zenici;
6. Mujačić Avdo, direktor Komunal pred. "Radnik" Zenica;
7. Tubić Gojko, direktor Komunal pred. "Vodovod i kanalizacija" u Zenici;
8. Serdarević Mursur, glavni tehničar Željezare Zenica i predstavnik Željezare Zenica;
9. Inž. Orlandini Miro, kao predstavnik TE Zenica;
10. Inž. Kalabarić Ferdo, predstavnik Željezare Zenica;
11. Šeremet Sead, predstavnik Rudnika mrkog угља Zenica.

Od članova Stručne komisije za aerozagadjenje SO-e Zenica sastanku opravdano nisu prisustvovali: Dr. Renar Ćiro, radi odlaska na dužnost u Sarajevo, i Inž. Kristić Rudolf, radi odlaska na službeni put.

Predmet sastanka je:

1. Kratak osvrt na dozadačnji rad Stručne komisije za aerozagadjenje SO-e Zenica - u 1963. godini;
2. Razmatranje komisijekih nalaza, u cilju utvrđivanja visine pričinjene štete od strane radnih organizacija u Zenici - prouzrokovala aerozagadjenja - po slijedećim vidovima:
 - povećanje troškova čišćenja grada,
 - povećanje troškova na održavanju i proširenju gradskog zelenila,
 - povećanje troškova za čišćenje fasada i odstranjanje korosije na gradjevinskim objektima u dnu tvenojoj svojini,
 - povećanje troškova za čišćenje rezervoara vode i korieta rijeke i rječice u Zenici,
 - povećanje troškova javne rasvjete i održavanje električnih vodova u Zenici.

Pošto je ustanovaljeno da u Komisiji postoji krovni potreban za pravovaljano odlučivanje, to je zaključeno da se otpočne sa radom.

Otpočeto u 17 časova

Ad. 1) Po ovoj tačci predmeta sastanka, predsjednik Stručne komisije Prof. Inž. Kapetanović Ksenij, dao je riječ drugarici Rusović Melaniji, pravnom savjetniku SO-e Zenica, da radi uspostavljanja kontinuiteta u radu u odnosu na 1963. godinu ukratko isloži najvažnije zaključke donesene na sastancima Stručne komisije.

Dragarica Rusović Melanija iznijela je slijedeće:

Najvažniji zaključci Stručne komisije za aerozagadjenje SO-e Zenica doneseni su na sastancima održanim 9.I 1963. godine i 22. X 1963. godine i to:

I. Zaključak - 9.I 1963. Utvrđena je ukupna šteta pričinjena Opštini Zenici od strane predstava prouzrokovata aerozagadjenja - Zeljezare Zenica, Rudnika uglja i Termoelektrane po tri vida u iznosima kako slijedi:

1. na imo povedanja troškova čišćenja grada Din. 62,527.360.-	
2. na imo troškova održavanja zelenila. " 54,250.000.-	
3. na imo troškova odstranjivanja korozije i čišćenja fasada na gradjevinskim objektima u državnoj svojini..... * 197,521.806.-	
	<hr/>

UKUPNO DINI: 334,301.166.-

II. Izključak - 22.I.1963. - raspodjela štete na gore navedene
preduzeća:

1) Meljencura Zenica	Ad 1. Min. 61,895.520.-
	Ad 2. " 40,687.500.-
	Ad 3. " 148,142.554.-
	<hr/>

UKUPNO: 250,725.074.-

2) Termoelektrana Zenica	8,232.736.-
	5,425.000.-
	19,752.151.-
	<hr/>
UKUPNO:	33,410.887.-

3) Rudnik uglja Zenica	12,378.164.-
	6,137.500.-
	29,628.571.-
	<hr/>
UKUPNO:	50,145.235.-

S V E G A T 334,301.166.-

Ad 2. Nakon izlaganja drugarice Kusović Melaniće, predsjednik Komisije pozvao je stručne saradnike Komisije da izlože svoje komisijaci utvrđene nalaze po vidovima navedenim u ovoj tačci i to redom kako slijedi:

1. povedanje troškova čišćenja grada uslijed aerosagradjenja.-

Referent po ovome vidu štete - Stručni saradnik drug Novković najče prečitao je komisijski nalaz (Prilog zapisku čbr.1) i po tome obrazložio svaku pojedinu stavku kao i način utvrđivanja troškova čišćenja grada i visinu tih troškova upoređujući ih sa troškovima čišćenja gradova sa čistom atmosferom (na pr. Banja Luka), a koji u pogledu čistote zadovoljavaju.

Na osnovu utvrđenih komisijskih nalaza i izlaganja druga Novkovića ustaljeno je da su troškovi čišćenja grada koji otpadaju na aerosagradjenje, povećani u odnosu na 1963. godinu za 13,472.640. dinara, tako da je umjesto prošlogodišnjih 62,527.360.-din. u 1964. godini potrebno utrošiti u ove svrhe 96,000.000.-dinara, pa da čistota grada i pored padavina i sagradjenog vazduha, bude takva kakva je u Banja Luci koja nema tih padavina.

U diskusiji koja se nakon toga razvila predstavnici Termoelektrane tračili su podbornoja objašnjenja i dokumentaciju na ovo povećanje troškova čišćenja, tako da je predsjednik Komisije predložio da se Stručna komisija saglasni sa navedenim povećanjem i da se vicima Štete po tome vidu odredi u izini 96.000.000.-dinara za 1964. godinu a tih da poslovna komisija koja je na licu mještva protila ove radne operacije čišćenja u pojedinim rejonima grada, ponovno rasmatri svaku pojedinu stivku u vezi povećanja troškova čišćenja grada, te ga u roku od 5 dana, tj. 4.VI.1964. godine dostavi ovoj komisiji dokumentovane podatke o tom povećanju.

Predsjednik Komisije je naredio napomenuo da preko iznosa od 13.472.640 dinara, na ime povećanja troškova čišćenja u odnosu na 1963. godinu Komisija nadje ništa više primati.

S ovom napomenom predsjednika saglasili su se svi predstavnici Komisije, tako da je ponovo izglasan iznos od 96.000.000.-dinara - Slovinac (dvadeset i pet miliona dinara) na imenje Štete, na imenje Štete Opštini Zenici za povećane troškove čišćenja grada u 1964. godini, koji će se naplatiti u određenom procentu od radnih organizacija prouzrokovana aerozagrijanja Željesare, Termoelektran i Radnika hrskog uglja.

2. Povećanje troškova za održavanje i prekrivanje građevinskog zelenila

Referent po ovome vidu Štete, stručni suradnik, drug Milan Stifter, tehničar, specijalista za zelenilo, predložio je Komisiji putem utvrđen nalaže povećanja troškova oksa održavanje postojećeg zelenila, manjene uništene zelenilne površine i podizanje neophodne potrebnih novih zelenih površina radi neutralizovanja štetnog dejstva aerozagrijanja. (Prilog zapismiku br.2).

Nakon toga drug Stifter je i usmeno obrazložio svaku posetu stivku navedenu u Komisijском naluazu. U diskusiji po ovom svi predstavnici Komisije su se sločili da se iz predložene analize troškova odbaci troškovi na imen postavljanja 150 parkovskih klupa u iznosu od 3.000.000 dinara i troškovi na imen parkovskih stupa u iznosu od 5.400.000 dinara, tako da ukupan iznos Štete po ovome vidu ne iznosi predloženih 95.609.500 dinara, nego iznos od 87.209.500 dinara.

3. Na imen oštećenja od korozije gradjevinskih objekata u državljenoj svojini i čišćenja fasada Komisija se saglasila da se po tom vidu Štete uzme prošlogodišnji iznos od 197.523.805 dinara, koji je obračunat po utvrđenim svjetskim normativima. Ovaj iznos je ostao isti iz razloga što je u 1964. godini dovršena jedna zgrada, dok je jedna zgrada iste valitine porušena (Na-Ma) (Prilog zapismiku br.3).

4. Analizu o troškovima čišćenja rezervoars voda, potoka i rijeke od padavina in vazduha Komisija je odlašila kao nedovoljno dokumentovano i zaključila je da će po tome vidu Štete raspravljati kada poschita odgovarajuća stručna komisija sadrži gornjim vidovima analizu dokumentovanu utvrdnim podacima, onakvim kriterijima su oni po gornjim vidovima Štete. (Prilog zapismiku br.4).

5. Povedanje zbog aerozagadjenja trolejkova javne saobraćajte i održavanja i obnavljanja saobraćajnih mjeesta utvrđenoj su prema podacima Elektroprivrednog preduzeća "Valter Perić" (bivša Elektrofirmacija) u Zenici. (Prilog napisniku br.5).

Premda ovim podacima trolejkovi održavanja javne saobraćajte u Zenici povećavaju se godišnje uslijed aerozagadjenja za

Din. 23.103.550. i to na

način kako slijedi:

1.) Trolejkovi redovni održavanja - za 25% - što na ukupnu sumu od 13,189.000 din. iznosi.....	Din. 3.297.250.-
2) Trolejkovi investicionog održavanja za 20% -	
što na ukupnu sumu od 24,684.000 din. iznosi.....	4.936.800.-
3) Trolejkovi manjene dijelova koji su prije vremena otkupili, a finansiraju se iz investicionog fonda koji godišnje 10% - od 61,935.000 dinara iznosi.....	6.193.500.-
4) Usljed povećanih mali mestoja za povećanju radovima remonta, održavanja i njego električnih postrojenja, gubitak na isporučenoj energiji povedan je za 1%, što na ukupno isporučenoj energiji iznosi 1.446.000 kWh, a uključujući u obzir i razliku u cijeni između ukratko i proizvodnje električne energije od 6 din., to predstavlja iznos od.....	8.676.000.-

Komisija se složila sa ovim podacima i zaključila da se po ovom vidu trudi naknadaštete u iznosu od 23.103.550 dinara za 1964. godinu.

Napomena: Po ovom viduštote nije naplaćena u 1963. godini radi dugotrajnog provjeravanja navedenih podataka.

Ad 3) U pogledu raspodjeleštote na pojedine radne organizacije predsjednik Komisije predložio je da plaćanještote bude po prošlogodišnjem klijedu: 75% Željezare Zenica, 15% Termoelektrane u Zenici i 10% Rudnik crnog угљa u Zenici.

Predstavnici Termoelektrane su se izjasnili da smatraju da omjer iznosa Željezare i Termoelektrane nije pravilno utvrđen i predložili su da se procenat Termoelektrani smanji. Također su naveli da ovako utvrđen omjer nije osnovan na temeljitoj analizi.

Predsjednik Komisije je objasnio na koji se način omjer (klijed) za naplatuštote utvrdio prošle godine (kolitina utrošenog goriva i sl.), pa je Komisija nakon toga zaključila da se predlog predsjednika Komisije uvozi.

6.

Pošto je iscrpljen predmet rada određen za ovaj sastanak Komisije, recinimani su svi utvrđeni iznosai na ime Stete od uvođenja na 1964. godinu, i raspoređeni na radne organizacije, kako slijedi:

1. na ime troškova čišćenja grada	Din. 96,000.000.-
2. na ime troškova oklo zelenila	* 87,200.500.-
3. na ime troškova za odstranjivanje korosijske i oksidne fasade na gradje- vinarskim objektima u građevnoj svojini	* 197,521.866.-
4. na ime troškova javne rasvjete	* 23,101.550.-
	<hr/> UKUPNO: DINARA: 403,636.056.- <hr/>

Raspodjelja utvrđene Stete na radne organizacije: Željezaru Zenica, Termoelektraru i Rudnik uraka uglja prema naprijed utvrđenoj vrijednosti ispledja ovake:

Željezara Zenica 75%

1. Din. 72,000.000.-
2. * 65,400.125.-
3. * 140,142.854.-
4. * 17,127.663.-

SVEGA: 162,677.642.-

Slovima: (tristotdvanaest miliona
četrstoosamdeset
sedam hiljada i
šestostotredeset i dva
dinara).

Termoelektrana Zenica 15%

1. Din. 14,400.000.-
2. * 11,081.425.-
3. * 29,626.571.-
4. * 3,465.531.-

SVEGA: 50,573.527.-

Slovima: (pedeset miliona petsto-
sedamdesetpet hiljada
petstodvadeset i sedam
dinara).

Rudnik uraka uglja Zenica 10%

1. Din. 9,600.000.-
2. * 8,720.950.-
3. * 19,752.381.-
4. * 2,310.356.-

SVEGA: 40,363.687.- Slovima: (četrdeset miliona tristo-
četverošest i tri hiljade
šestostosamdeset i sedam
dinara).

Zatim na pitanja članova Komisije i predstavnika zainteresovanih radnih organizacija radi čega je visina štete za 1964. godinu veća nego u 1963. godini predsjednik Komisije iznio je slijedeće:

Povećanje troškova čišćenja grada u iznosu od 13.472.640.- dinara nastali su radi povećanih ličnih dohodaka radnika zapoglavljenih na tim poslovima, kao i radi proširenja površina sa čišćenja.

U pogledu povedanja troškova oko održavanja zelenila u iznosu za 1963. godinu stručni saradnik, drug Stifter je objasnilo da je povećanje troškova nastalo radi proširenja zelenih površina (Orkvice, Jalija, Kamberović polje i dr.), koje su neophodne radi odstranjivanja posljedica aerozagrijanja (oko 30.000.000.-).

Na kraju je predsjednik Komisije ekspresno pažnju na obuhvat da su u 1964. godini uzeti u obzir i povećani troškovi oko javne rasvjete u iznosu od 23.101.550.- dinara, što u prethodnoj godini nije učinjeno iz naprijed navedenih razloga.

Na kraju nastanka je zaključeno da se slijedeći sastanak održaće onda kada budu pripremljeni elaborati oko čišćenja resevoara voda, rijeke i korita i oko održavanja postojećih i podizanja novih luma u blizoj i daljoj okolini grada.

Završeno u 20 sati.

Zapisnikar:

Sahak Sulejman, sl. SO-e Zenica

PREDsjednik komisije

Prof.inž.Kapetanović Kemal

,s.r.

Tačnost ovjerava:
Rusović Melanija, pravni
savjetnik SO-e Zenica

M.Rusović

(4)

1.- AEROZAGADJENJE

Radnički savjet na svojoj sjednici održanoj dne 30.XII.1964 godine usvojio je Samostalni plan preduzeća za 1965. godinu. Ovim planom predviđeno je plaćanje naknade za aerozagadjenje u iznosu od 350.000.000 dinara.

2.- DOTACIJE FONDOVIMA

Prema odredbama 61. 59 Zakona o sredstvima privrednih organizacija, privredna organizacija sredstva zajedničke potrošnje može upotrebiti:

- 1.- za investiciona ulaganja u sredstva zajedničke potrošnje, kao što su stambene zgrade, djediće ustanove, servisi za pomoć domaćinstvima i drugi objekti društvenog standarda, samostalno ihi zajedno sa drugim privrednim organizacijama;
- 2.- za tekuće i investiciono održavanje stvari koje čine sredstva zajedničke potrošnje, za osiguranje tih stvari, kao i za druge troškove koji nastaju u vezi sa tim stvarima;
- 3.- za davanje stipendija studentima i učenicima;
- 4.- za stručno obrazovanje radnik;
- 5.- za zadovoljavanje kulturnih potreba radnika, kao i za potrebe njihove razonode;
- 6.- za druge svrhe u skladu sa potrebama privrednih organizacija i njenog radnog kolektiva.

Sredstva zajedničke potrošnje privredna organizacija koristi i za izvršenje obaveza koje za nju proističu iz sticaja sredstava zajedničke potrošnje.

Članom 61 pomenutog Zakona određeno je da:

Privredna organizacija može sredstva fonda zajedničke potrošnje prenositi bez naknade u opštedsruštvenefondove u cilju izgradnje stanova, izgradnje dječijih ustanova, servisa za pomoć domaćinstvima i izgradnje drugih objekata društvenog standarda, odnosno ostvartiti uslove ovog prenošenja.

Privredna organizacija može sredstva fonda zajedničke potrošnje dati na zajam društvenim fondovima u svrhe iz stava 1. ovog člana.

3.- UDRUŽIVANJE SREDSTAVA

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sredstvima privrednih

organizacije / Sl. list SFRJ 14/65 / stavljena je van snage Uredba o zajedničkom ulaganju osnovnih sredstava i obrtnih sredstava privrednih organizacija, prema kojoj je privredna organizacija mogla vršiti zajednička ulaganja samo u sredstva koja su u neposrednoj vezi sa njenom privrednom djelatnošću.

No bez obzira na prednje prezentirana dokumentacija u cilju zajedničkog ulaganja sa Vodovodom Zenica nedvosmisleno govori o obostranom interesu.

4. Korištenje sredstava stambenog fonda u iznosu 1100 mil. Željezare Zenica je izvršila u skladu sa donesenim rješenjem Stambenog fonda Zenica. Sredstva su u cijelosti namjenski iskorištena i uz nječe 50% sredstava Željezare kako je to konkurom propisano. Dali je formalni propust obnove konkursa moritorau da derogira suštini treba analizirati. Nadalje osporenim iznosom koji treba da vrati Komunalna banka Zenica Stambenom fondu vrši se radnja koja je suprotna intencijama Zakona o Privredno planским mjerama i opće kreditne politike jer se iz Komunalne banke /pod Bilans II/ zahvataju sredstva namenjena za privredne investicije i daju Stambenom fondu za nova ulaganja koja realno sagledano ne postoje. Nadalje u rješenju nije navedeno kome će se vratiti anuiteti od 1100 mil. jer prema ugovoru izmedju Željezare i Stambenog fonda anuiteti se plaćaju u kreditoru, a kako je i Komunalna banka isti iznos vrada to znači da će stambeni fond 2 puta dobiti povrat uloženih sredstava.

Pored iznesenog Komunalna banka se upućuje ovim rješenjem da vrši kreditiranje stambene izgradnje a što je suprotne članu 88 Zakona o bankama i kreditnim poslovima.

Da li je sa stanovišta zajednice ovo rješenje korisno ili je trebalo odgovorno lice, koje je napravilo formalan propust kazniti, a ne praviti veću nepravilnost i nezakonitost koja proizlazi iz navedene radnje.

5. KAMATE NA POSLOVNI FOND NA DIO SREDSTAVA RASPOREDJENIH U LIČNE DOHOTKE PO ZAVRŠENOM RAČUNU 1964. GODINE

Shodno Odluci o upotrebi čistog prihoda za obrtna sredstva /Sl. list SFRJ 53/62/ Privredna organizacija je bila dužna da ukoliko ostatak čistog prihoda koristi kao obrtna sredstva plaća kamatu po stopi po kojoj plaća kamatu na svoj poslovni fond. Pod čiatim prihodom podrazumjeva se iznos čistog prihoda umanjen za lične dohotke saglasno Pravilniku o rasporedu čistog prihoda Privredne organizacije /član 24 Zakon o sredstvima Privredne organizacije/ Te na osnovu prednjih propisa preduzeće nije platilo i na dio neisplaćenih ličnih dohodata a koji se nalaze na ūiro računu kamate na poslovni fond sve do 20 aprila 1965. godine tj. tek po izlasku tumačenja SSF br. 1/3-412/446/65. objavljenog u Biltenu br. 7/65.

Obračunavanje i plaćanje kamata po ovom osnovu Ozakonjeno je tek Zakonom o imenama i dopuni Zakona o ustanovljavanju kamata na fondove u privredi Sl. list SFRJ br. 35 od 26.VII.1965. godine što znači da je plaćanje vršeno nezakonito i da bi analogni napred u navedenom Zakonu sva sredstva trebalo povratiti korisnicima društvene imovine a koja su uplatena do stupanja na snagu pomenutog Zakona.

7. TROŠKOVI REKLAME I PROPAGANDE.

Samostalnim planom za 1964. godinu određena su sredstva za reklamu i propagandu. Ovaj plan usvojen je na sjednici 31. decembra 1963. godine i u njegovim okvirima vršeni su ovi izdaci - a saglašeno sa propisima uredbe o materijalnim troškovima Privredne organizacije.

O D G O V O R

na navode SDK u do<is>u broj: 98-6830/1-65 od 20. jula 1965. godine - u vredmetu naknade štete zbog aerozagadjenja.

Kako je u gornjem do<isu Služba društvenog knjigovodstva navela da je pregledom dokumentacije o zavodjenju i vlačanju naknade štete zbog aerozagadjenja ustanovila niz nepravilnosti, to čemo se u ovom izlaganju osvrnuti na svaku od tih nepravilnosti sa sekta postojećih pravisa.

1. Prema shvatanju IK Poravnanja u vezi naknade štete od aerozagadjenja je nepravilno jer je zaključeno pred Opštinskim sudom u Zenici u smislu člana 313. Zakona o varničnom postupku umjesto pred Privrednim sudom u smislu člana 455. istoga zakona, jer bi ovaj sud stvar rješavao da je došlo do tužbe.

Međutim, prema odredbama Zakona o varničnom postupku ("Službeni list FNRJ", br. 4/57, 52/61 i "Službeni list SFRJ", br. 12/65) stvar stoji ovako: U glavi dvadeset i prvoj ovog Zakona pod naslovom "Sudsko poravnanje" u odredbama člana 310. - 313. predviđaju se dve mogućnosti sudskog poravnanja i to poravnanje u toku postupka pred varničnim sudom prvega stepena (član 310. ZPP) i vanparnično poravnanje prije podizanja tužbe, koje se provodi preko Sreškog suda na čijem području protivna strana ima svoje prebivalište (član 313. ZPP-a).

Ove odredbe o poravnanju, kao i ostale odredbe ZPP-a imaju opšti karakter u smislu člana 1. stava 1. ZPP-a i važe za sve gradjansko-pravne sporove pred redovnim privrednim i vojnim sudom, ukoliko za pojedine vrste ovih sporova nije zakonom provisan poseban postupak. U posebnim odredbama za postupak pred privrednim sudovima sadržanim u ovom zakonu u članu 454. do čl. 481. posebnih odredaba o poravnanju u sporovima za koje nadležan privredni sud nisu provisane iz čega jasno i nedvojbeno rezulatuje da se ovete odredbe o poravnanju (čl. 310 - 313.) primjenjuju i na gradjanske-

2.

"ravne smorođe, koje prema članu 455 ZPP-a treba da sudi Privredni sud. Konkretno uzevši, ovo znači da je Opština Zenica podigla tužbu za naknadu štete zbog aerozagadjenja, no toj bi tužbi, prema odredbi člana 455. ZPP-a sudio Okružni Privredni sud u Sarajevu, koji bi u tom slučaju, kao "arnični sud prvega stenena provodio i poravnanje ukoliko bi do njega došlo (čl. 310 ZPP-a), ali pošto je Opština Zenica vrije podizanja tužbe, koju je namjeravala podići, ponudila poravnanje, kako se ne bi nepotrebno gubilo vrijeme, maltretirala protivna strana, stvarali suvišni troškovi za obe strane, takvo se poravnanje u smislu čl. 313 ZPP-a moglo zaključiti samo preko Sreskog - sada Opštinskog suda u Zenici.

Kako se vidi iz svega ovde navedenog Služba društvenog knjigovodstva je pravilno ocjenila da bi u konkretnom slučaju bio nadležan da sudi privredni sud da je došlo do tužbe, ali je izgubila iz vida okolnost da se i smorođi za koje je nadležan privredni sud mogu vrije podizanja tužbe poravnavati pred Opštinskim sudom.

2. U vezi druge primjedbe SIK da je poravnanje sklavao predstavnik SO-e u ime oštećenih a da za ovo nije imao ovlašćenja treba imati u vidu slijedeće:

Naknada štete u konkretnom slučaju obuhvata prvenstveno naknadu štete na ime povrećanja troškova čišćenja grada, održavanja zelenila i javne rasvjete zbog aerozagadjenja - znači povrećanju troškova potrebnih za funkcionisanje komunalnih djelatnosti. Glavni nosilac obaveza za funkcionisanje komunalnih djelatnosti u smislu člana 89. i 93. Ustava SR BiH jeste opština kao osnovna društveno-politička zajedница. Prema tome opština je ta koja treći štetu, koju prouzrokuje aerozagadjenje, a koje se odražava na povrećanju njenih troškova, na je jasno da je opština i aktivno legitimisana da pokreće postupak za naknadu ove štete. A pošto

3.

opštini, kao pravno lice, prema odredbi člana 106. st.2. Ustava SR BiH zastupa predsjednik Skupštine opštine, onda je jasno da predsjedniku Skupštine Opštine Zenice pri sklapanju sporazuma za naknadu štete po ovim komunalnim vidovima nije bilo potrebno nikakvo posebno ovlašćenje.

Što se tiče dijela sporazuma koji se odnosi na obešćenje stambenih zgrada radi povećane korozije i urljanja fasada zbog aerozagadjenja, predsjednik Opštine je bio posebno ovlašćen od strane kućnih savjeta zainteresovanih stambenih zgrada.

Smatram da se iz izloženog vidi da je predsjednik Opštine Zenica bio u potpunosti pravno legitimisan da zaključi sporazume u konkretnom slučaju.

3. Za primjedbu SDK da je fond aerozagadjenja osnovan suvremenim članu 13. i članovima 106 - 126 Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova može se reći da nije u skladu sa ustavom.

Naime, odluka o osnivanju Fonda aerozagadjenja donesena je 24.VII 1963., što znači u momentu kada je Ustav SR BiH već gotovo oko 3 mjeseca bio na snazi. Prema odredbi člana 29. Ustava SRBiH društveno-političke zajednice mogu osnivati fondove za dugoročnije planinsko finansiranje razvijanja i unapređenja privrede i drugih društvenih djelatnosti, a izvori sredstava fondova i način njihovog poslovanja određuju se aktom o osnivanju fonda. Odluka o osnivanju Fonda aerozagadjenja Opštine Zenica u potpunosti je u skladu sa ovom ustavnom odredbom, a po stupanju na snagu Zakona o finansiranju društveno-političkih zajedница ("Službeni list SR BiH", br.6/65) odluka o osnivanju Fonda aerozagadjenja saobražena je i previsima tega zakona.

Odredbe Zakona o budžetima i finansiranju samostalnih ustanova bile su u suvremnosti sa Ustavom, što potvrđuje i

4.

činjenica da je taj zakon sa 1.I 1965. prestao važiti.

4. U pogledu namjene da korišćenje sredstava Fonda nije vršeno za namjene za koje je vršena navlata moraćemo se osvrnuti na ovšta pravila o naknadi štete. Po opštim pravnim pravilima naknada štete može se sastojati bilo u dovodjenju stvari u onakvo stanje u kakvom je ono bilo prije nastajanja štete (na pr. pravkom oštećene stvari, davanjem nove stvari umjesto oštećene i sl.), bilo u izdati određene stote novca oštećenim. Po pravilu, naknada uvijek treba da se sastoji u uspostavljanju ranijeg stanja, a tek ako to nije moguće ima se pristupiti plaćanju novčane naknade. Šta će tak oštećenik u tom slučaju uraditi sa novčanom naknadom izvršenom na ime odštete, to je dalje njegova stvar i niko ga više ne može obavezati da je utroši u uspostavljanje ranijeg stanja ako on smatra da mu je u danom momentu korisnije da je utroši u druge svrhe.

U konkretnom slučaju od radnih organizacija preuzrokovala aerozagadjenja nije se na ime obeštećenja moglo tražiti da čiste ulice, održavaju zelenilo i dr. i da stanje bude onakvo kakvo je u gradovima sa čistom atmosferom, nego se jedino moglo tražiti novčana naknada sa kojom je Opština Zenica, po pravilu, mogla raspolagati na način koji je najkorisniji za građane koji žive u gradu sa zagadjenom atmosferom.

Radi toga je Opština i osnevala Fond aerozagadjenja da bi se iz sredstava fonda "svrječavale" i otklanjale štetne posljedice aerozagadjenja misleći pri tome prvenstveno na zdravlje ljudi nastanjenih u Zenici. Bliske namjene sredstava Fonda utvrđena je pravilima fonda (čl.6.) i evi izvršeni radovi iz ovih sredstava odgovaraju ovoj namjeni. Tako na primjer: narušavanje života i zdravlja ljudi na području zagadjenog vazduha i vode

5.

mogaće je svrječiti i ublažiti jedino vodizanjem raznih rekreativnih objekata u određenim rejonima, naročito za djecu i omladinu, razumljivo uz intenzivnije čišćenje, ozelenjavanje i rasvjetu tj. cijelog područja. Čak i vodizanje nadvožnjaka koji povezuje dva naselja u gradu, također služe istoj namjeni, jer se u protivnom ne bi mogli koristiti rekreativni objekti.

5. Što se tiče Osnovnog zakona o zaštiti vazduha od zagadživanja ("Službeni list SFRJ", br.30/65), tačno je da on direktno ne reguliše plaćanje naknade štete, ali je taj Zakon u odredbi stava 2. člana 5. "reviseo da se "otklanjanje štetnih posljedica po zdravlje stanovništva i društvenu i ličnu imovinu organizuje u opštini" - što znači da je svakoj opštini omogućeno da pronađe najugodniji način na koji će zaštititi zdravље ljudi od zagadenog vazduha, kao što je to učinila i ova Opština osnivanjem Fonda aerozagadženja.